

Rimska kulturna tradicija in vpliv na kasnejši evropski razvoj

doba kraljev 753-509 pr. Kr.

doba aristokratske republike 509-30 pr. Kr.

doba cesarstva 30 pr. Kr.- 476 po Kr.

Grški in Etruščanski vpliv:

a) Grški vpliv:

Z grško kolonizacijo so bili na Apeninskem polotoku uvedene mnoge kulturne kulturne dobrine in znanstveni dosežki Grkov. Grški kulturni vpliv na Rimljane:

- filozofija
- božanstva...

b) Etruščanski vpliv na Rimljane:

- gladiatorske igre
- dirke z vozovi
- gradnja cest
- vodovodi
- mostovi (lok)
- prekopi
- bili so spretni vgradnji obokov, kupol
- srkofag
- nekropole (pokopolišče)
- triumfi (zmagoslavni pohodi)
- butara s sekuro kot znamenje oblasti (facis)
- razni verski obredi, prerokovanja
- Od Grkov so Etruščani prevzeli pisavo (Grki pa od Feničanov) in jo posredovali Rimljanom.
- Etruščani so bili v tesnih kulturnih stikih z Grki, Grške vplive so sprejemali, jih preobrazili in razvili *SMONIKLO OMIKO* (samosvojo kulturo). Mnoge elemente lete je prevzela rimska civilizacija in tej civilizaciji teži današnja.
- Pri Etruščanih je imela enska pomembno vlogo, bila je globoko cenjena in spoštovana, lahko se je udeležila javnega življenja.

Rimsko pravo:

Prvi pravni zapisi (Zakonik XII. plošč –450 pr. Kr., nastal v obdobju aristokratske republike) ter zagotovitev pravic plemstvu in plebejcem. Eden najpomembnejših dosežkov je rimsko pravo, leta 450 pr. Kr. so v Rimu dobili najstarejše pravne zapise na 12. bronastih ploščah, ki so jih v glavnem rimskem trgu (forumu) postavili na ogled vsem prebivalcem Rima. V teh zakonih je bilo združeno zasebno, družinsko, dedno pravo. V Rimski republiki je zkonске predloge dejal senat, potrditi pa jih je morala ljudska skupščina. Pretor je bil odgovoren za izdajanje pravice v Rimu. Ko je cesar Karakala leta 212 podelil rimsko državljanstvo vsem svobodno rojenim v cesarstvu je rimsko pravo začelo veljati tudi za tujce. Zakon, ki ga je izdal, se je im. *CONSTITUTIO ANTONINIANA*.

Razmere v Rimski državi, ki so vplivale na nastanek 1. Rimskih zakonov:

- Boj med patriciji in plebejci za politično in družbeno enakopravnost (plebejci so imeli le državljanske dolžnosti –vojaška in davčna obveznost).
- Nezadovoljstvo plebejcev, zaradi oblasti patricijev.
- Sodstvo je bilo v rokah patricijev.
- Podrejen položaj plebejcev v Rimski družbi.

Vzroki in pomen postopne izenačitve državljskih pravic plebejcev in patricijev:

- Z razvojem trgovine se je povečala moč plebejcev.
- Plebejci so se čutili zapostavljene v primerjavi s patriciji.
- Novo osvojeno ozemlje (ager publikus) so razdelili med patricije.
- Plebejci –kmetje so se čedalje bolj zadolževali.
- Plebejci so se začeli izseljevati iz mesta, to bi lahko bilo usodno za Rim, saj so predstavljali večino prebivalstva in vojske.

Kaj so dosegli?

- Da so smeli voliti 2. svoja zastopnika (ljudska tribuna) –zastopnika plebejcev oz. ljudstva, njihov način delovanja:
 - S svojima glasovoma sta lahko ovrгла vsako odločitev senata, konzolov in ljudske skupščine, če je ta sprejela v škodo ljudstva.
 - Imela sta pravico *VELIT* (ugovor), z veto prepričujejo sklepe in odloke višjih državnih uradnikov.
- Plebejci so dosegli pravico do svojega zbora, to je bila ljudska skupščina.
- Dosegli so, da so se zakoni zapisali.

Pomen: plebejci so si izbojevali pravo in politično enakopravnost, ne da bi spremenili družbeni red oz. plemstvu odvzeli vodstvo. Korist so imeli le bogati plebejci, oblikuje se novo uradniško plemstvo –*NOBILI*, osnova te politične moči je bilo bogastvo.

Ureditev življenja in sožitja Rimskih državljanov:

S pravnim sistemom in zakoni; pravna načela so ščitila sužnjelastništvo. Pisano pravo cesarske dobe je odsevalo vpliv stoične filozofije. Stoično šolo je v Atenh usanovil Zenon. Stocizem pravi, da naravo nadzoruje razum, ki je enak bogu, izraža se v usodi. V Rimski državi so idejo naravnega prava in enakosti med ljudmi uveljavili državnik Mark Tucidij Cicero (161-43 pr. Kr.), Deneka Mlajši (4-56 po Kr.), Mark Avrelij (161-180) –njegov izrek: Treba se je sprijazniti z usodo in mirno prenašati udarce.

Kontrola oblasti ali *MAGISTRATURE OBLASTI*:

Razvoj magistrature je plebejcem počasi odpiral vrata tudi do najvišjih državnih služb (npr.: *EDIL* –skrb za javne službe, *PRETOR* –sodna oblast, *KVESTOR* –nadzor državne blagajne, *CENZOR* –odvzem davkov po višini premoženja).

Arhitektura in infrastruktura

Novost Rimske arhitekture- stena, lok, kupola;

Infrastruktura- ceste, vodovod, akvedukt, kanalizacije, mostovi, upravne stavbe, svetišča (panteon), znani spomeniki Rimske kulture (Kolosej-amfiteater, cirkus Maximus);

Rimska znanost:

Geograf –Strabon (zemljevid rimskega imperija)

Zdravnik –Galen

Gaj Julij Cezar (reforma koledarja – uvedel sončno leto, ki je obsegalo 365 in $\frac{1}{4}$ dneva; julij mesec, Julijske Alpe)

Zgodovinopisci –Tit Livij, Tacit, Plinij Mlajši (delo Germanija)

Religija

Vzpon Krščanstva: cesar Konstatin I. je spoznal uporabnost krščanskega nauka, zato je leta 313 z *MILANSKIM EDIKTOM* izenačil krščanstvo z drugimi verami v cesarstvu. Cesar Teodozi je leta 381 razglasil krščanstvo za edino državno vero. Rimska in Grška božanstva:

**RIMSKA
BOŽANSTVA**

VLOGA

**GRŠKA
BOŽANSTVA**

Jupiter

bog neba, oče bogov in ljudi

Zeus

Juno	Jupitrova/Zevsova žena, boginja žensk in materinstva	Hera
Neptun	bog morja	Pojzedon
Cerera	boginja poljedelstva in rodovitnosti	Demetra
Diana	bog svetlobe, razuma, umetnosti, zdravilstva, prerokovanj	Apolon
Mars	boginja gozdov, meseca, lova, vladrica živali	Artemida
Venera	bog vojne	Ares
Merkur	boginja lepote in ljubezni	Afrodita
Minerva	bog trgovine in potovanj, božanski glasnik	Hermes
Vulkan	boginja obrti, modrosti	Atena
Vesta	božanski kovač	Hefajst
	boginja ognjišča, ognja	Hestija